

Gogul Pawel, Latosiewicz Robert, Gogul Magdalena, Majewska Daria, Gawęda Krzysztof. Jakość tłumaczenia polskiego i adaptacji kulturowej kwestionariusza PRTEE (Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation) = Quality of polish translation and cultural adaptation of PRTEE (Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation). *Journal of Education, Health and Sport*. 2016;6(6):424-435. e-ISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.55944>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/3590>

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 755 (23.12.2015).
755 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author (s) 2016;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland
Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.
Received: 05.05.2016. Revised 25.05.2016. Accepted: 16.06.2016.

Jakość tłumaczenia polskiego i adaptacji kulturowej kwestionariusza PRTEE (Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation)

Quality of polish translation and cultural adaptation of PRTEE (Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation)

Paweł Gogul¹, Robert Latosiewicz¹, Magdalena Gogul², Daria Majewska³,
Krzysztof Gawęda³

¹Zakład Rehabilitacji i Fizjoterapii, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

²Dział Diagnostyki Obrazowej, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Lublinie

³Klinika Ortopedii i Traumatologii Katedry Ortopedii, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

¹Department of Rehabilitation and Physiotherapy, Medical University of Lublin

²Department of Diagnostic Imaging, Ministry of the Interior and Administration Healthcare Center in Lublin

³Department of Orthopaedics and Traumatology, Medical University of Lublin

Słowa kluczowe: łokieć tenisisty, terapia tkanek miękkich, tłumaczenie.
Key words: tennis elbow, soft tissue therapy, translation.

Streszczenie

Wprowadzenie i cel pracy:

Łokieć tenisisty jest częstym schorzeniem, dla którego nie opracowano w języku polskim zwalidowanych kwestionariuszy oceny stopnia zaawansowania. Pierwszym kwestionariuszem stworzonym do oceny łokcia tenisisty jest PRTEE (*Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation*). Narzędzie to jest dostępne w języku angielskim, nie ma oficjalnej polskiej wersji tego kwestionariusza. Celem tego badania była ocena tłumaczenia i adaptacji kulturowej polskiej wersji kwestionariusza PRTEE.

Materiał i metody:

Jakość tłumaczenia PRTEE na język polski została oceniona za pomocą anonimowej ankiety, przygotowanej na potrzeby badania. Kwestionariusz ankiety liczył 11 pytań i krótką metryczkę. Kwestionariusze zostały wypełnione przez losowo wybrane osoby związane z fizjoterapią. Do analizy zakwalifikowano 67 prawidłowo wypełnionych ankiet.

Wyniki:

62 z 67 ankietowanych (92%) stwierdziło iż polska wersja kwestionariusza jest dla nich zrozumiała. Większość ankietowanych (76%) oceniła celująco (6) i bardzo dobrze (5) zgodność polskiego kwestionariusza z wersją angielską, a wraz ze wzrostem poziomu znajomości języka angielskiego rosła ocena zgodności tłumaczenia kwestionariusza ($\rho=0,267$; $p=0,029$). Zdaniem 92% ankietowanych polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE nie zawiera błędów językowych ($p=0,000$, $\chi^2=48,493$).

Wnioski:

1. Polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE jest wiarygodnym językowo narzędziem do oceny funkcjonowania pacjentów z zespołem „łokcia tenisisty”.
2. Adaptacja kulturowa i polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE nie zmieniają charakteru treści zawartych w angielskiej wersji kwestionariusza PRTEE.
3. Istnieje konieczność wykorzystania dokonanego tłumaczenia kwestionariusza PRTEE w praktyce klinicznej przed wystąpieniem o uznanie jej za polską wersję oficjalną.

Abstract

Objective: Tennis elbow is a common condition for which validated staging questionnaire in Polish has not been developed. The first questionnaire designed to assess the tennis elbow is PRTEE (Patient-Rated Tennis Elbow Evaluation). This tool is available in English, there is no official Polish version of the questionnaire. The aim of this study was to evaluate the translation and cultural adaptation of the Polish version of PRTEE.

Material and methods: The quality of PRTEE translation into Polish was assessed using an anonymous questionnaire, prepared for the study. The questionnaire survey counted 11 questions and a short demographics. Questionnaires were completed by randomly selected people associated with physiotherapy. For the analysis 67 correctly completed questionnaires have been classified.

Results: 62 of 67 respondents (92%) stated that the Polish version of the questionnaire is comprehensible for them. The majority of respondents (76%) assessed the compatibility of Polish and English version of questionnaire as perfect (6) and very good (5), and compatibility assessment of questionnaire translation has grown with increasing level of English proficiency ($\rho = 0.267$; $p = 0.029$). According to 92% of respondents Polish translation of the questionnaire PRTEE does not contain linguistic errors ($p = 0.000$, $\chi^2 = 48.493$)

Conclusions: 1. Polish translation PRTEE questionnaire is a linguistic reliable tool for assessing functioning of patients with "tennis elbow".

2. Cultural adaptation and Polish translation of the PRTEE questionnaire not alter the nature of the content of the English version of the PRTEE questionnaire.

3. There is a need to use translated PRTEE questionnaire in clinical practice before applying for a recognition as an official Polish version.

Autor do korespondencji:

Paweł Gogul

Zakład Rehabilitacji i Fizjoterapii

ul. W. Chodźki 6, 20-093 Lublin

Wprowadzenie

Łokieć tenisisty (*epicodylitis lateralis humeri* – EL) jest stanem klinicznym manifestującym się bólem bocznej strony łokcia, z towarzyszącymi zaburzeniami siły mięśniowej i ograniczeniem funkcji [1]. Szacuje się, że problem łokcia tenisisty dotyczy 1–3% ogółu populacji [2,3]. Przez wiele lat panował pogląd, że jest on związany ze stanem zapalnym przyczepów ścięgien mięśni prostowników nadgarstka. Obecnie uważa się, że problem bólowy związany jest ze zmianami zwyrodnieniowymi ścięgien mięśni prostowników nadgarstka, głównie prostownika promieniowego krótkiego nadgarstka [4]. Nie ma zgody co do tego, jaka terapia jest najlepsza w leczeniu łokcia tenisisty. Obecnie stosowane metody leczenia obejmują farmakoterapię, iniekcje osocza bogatopłytkowego (PRP), iniekcje sterydów, a także fizjoterapię: kinezyterapię, terapię manualną, kinesiotaping oraz suche igłowanie [2,5,6,7]. W leczeniu łokcia tenisisty stosuje się również fizykoterapię z użyciem zewnątrzustrojowej fali uderzeniowej, promieniowania laserowego czy ultradźwięków [8]. Według Coombesa i wsp.[9] to właśnie fizjoterapia, a nie stosowanie iniekcji sterydowych, jest terapią pierwszego wyboru w leczeniu łokcia tenisisty [9]. U wielu pacjentów objawy chorobowe znacząco zmniejszają się w ciągu roku. Jednak, według szacunkowych danych, do 5% pacjentów

nie reaguje na leczenie zachowawcze i wymaga leczenia operacyjnego [2].

W 1999 roku w Kanadzie powstał pierwszy kwestionariusz stworzony specjalnie do oceny efektów leczenia łokcia tenisisty – *Patient-Rated Forearm Evaluation Questionnaire* (PRFEQ). PRFEQ umożliwia w sposób nieskomplikowany i wystandaryzowany ilościową ocenę stanu funkcjonalnego pacjentów z zespołem łokcia tenisisty. Do tekstu kwestionariusza wprowadzono niewielkie zmiany oraz zmieniono nazwę z PRFEQ na PRTEE (*Patient-Rated Tennis Elbow Evaluation*) [10]. PRTEE jest rzetelnym, powtarzalnym i czułym narzędziem do oceny pacjentów z łokciem tenisisty [11]. Z biegiem czasu powstało wiele tłumaczeń i adaptacji kulturowych kwestionariusza PRTEE, m. in. na język włoski, turecki, szwedzki, holenderski [10]. Jak do tej pory nie powstało oficjalne polskie tłumaczenie i adaptacja kulturowa tego kwestionariusza.

Cel pracy

Celem pracy była ocena jakości tłumaczenia polskiego i adaptacji kulturowej kwestionariusza PRTEE (*Patient-Rated Tennis Elbow Evaluation*).

Material i metody

Oryginalny tekst Kwestionariusza PRTEE [12] został przetłumaczony z języka angielskiego na język polski za zgodą twórczyni kwestionariusza (osobista korespondencja z prof. J.C. MacDermid). Tłumaczenia, zgodnie z wytycznymi *Guidelines for the Process of Cross-Cultural Adaptation of Self-Report Measures* [13], dokonało niezależnie od siebie dwóch tłumaczy, z których jeden posiadał wykształcenie medyczne oraz był świadomy koncepcji kwestionariusza, natomiast drugi nie posiadał wykształcenia medycznego i nie miał wiedzy o zamierzonych badaniach. Następnie niezależny, trzeci tłumacz na podstawie dwóch polskich wersji tłumaczenia oraz wersji angielskiej, kierując się priorytetem mediacji, sporządził trzecią wersję kwestionariusza. W następnym etapie zostało wykonane tłumaczenie zwrotne do języka angielskiego. W końcowym etapie zespół złożony z dotychczasowych tłumaczy oraz ekspertów – lekarza ortopedy i językoznawcy, sporządził ostateczną polską wersję kwestionariusza. Wątpliwości językowe i terminologiczne były rozwiązywane w drodze dyskusji.

Przyjęta polska wersja kwestionariusza została poddana ocenie jakości i zrozumiałości tłumaczenia przez osoby związane z fizjoterapią i deklarujące co najmniej podstawową znajomość języka angielskiego. Uczestnicy wyrazili dobrowolną,

ustną zgodę na uczestnictwo w badaniach. Ocena została przeprowadzona przy użyciu autorskiej ankiety skonstruowanej specjalnie na potrzeby tego badania. Ankietowani mieli za zadanie zapoznać się z tekstem kwestionariusza PRTEE w języku angielskim oraz tekstem tłumaczenia w języku polskim. Czas zaznajomienia się z tekstami nie był limitowany. Następnie uczestnicy badania byli proszeni o wypełnienie przygotowanej ankiety. Podczas jej wypełniania każdy z uczestników miał dostęp do obu wersji językowych kwestionariusza PRTEE.

Kwestionariusz ankiety liczył 11 pytań i krótką metryczkę. Metryczka zawierała pytanie dotyczące kierunku studiów/wykonywanego zawodu oraz języka ojczystego. W następnym etapie ankietowani deklarowali poziom znajomości języka angielskiego oraz posiadanie certyfikatów. Znajomość języka angielskiego ankietowani ocenili według 6–poziomowej Skali Rady Europy (ang. *Common European Framework of Reference*) [14]. Ankietowani określali stopień zrozumiałości użytych terminów medycznych w języku polskim i angielskim przy pomocy skali ocen od 0 do 6, gdzie 0 oznaczało całkowity brak zrozumienia, a 6 – całkowite zrozumienie terminów. Kolejne sześć pytań dotyczyło oceny zrozumiałości tekstu oraz poleceń kwestionariusza PRTEE w języku polskim i angielskim. Oceny dokonywano w skali od 0 do 6, gdzie 0 oznaczało brak zrozumiałości, a 6 całkowitą zrozumiałość tekstu. Następnie ankietowani oceniali zgodność tłumaczenia PRTEE z wersją angielską w skali od 0 do 6, gdzie 0 oznaczało brak zgodności tłumaczenia, a 6 – iż wersja polska jest identyczna z wersją angielską. Ostatnie dwa pytania miały charakter półotwarty. Dotyczyły błędów polskiej wersji kwestionariusza PRTEE oraz wykonywania czynności zawartych w tym kwestionariuszu w ciągu ostatniego tygodnia.

Wyniki

Kwestionariusz ankiety przekazano 70 osobom – 17 fizjoterapeutom, 45 studentom kierunku fizjoterapia oraz 6 absolwentom innych kierunków medycznych. Do analizy zakwalifikowano 67 ankiet wypełnionych poprawnie i w całości. Wszystkie 67 osób (100%) zadeklarowało język polski jako język ojczysty. Deklarowany przez badanych poziom znajomości języka angielskiego jest przedstawiony w tabeli 1 (**tab.1**).

Tabela 1. Poziom znajomości języka angielskiego wśród badanych (n=67).

	Liczba	Procent
Poziom A1 (Beginner)	3	4,5
Poziom A2 (Pre-intermediate)	2	3,0
Poziom B1 (Intermediate)	40	59,7
Poziom B2 (Upper-intermediate)	14	20,9
Poziom C1 (Advanced)	7	10,5
Poziom C2 (Proficient)	1	1,5
Ogółem	67	100,0

Certyfikaty potwierdzające znajomość języka angielskiego wydane przez Cambridge English posiadało 6 osób (9%). 1 osoba posiadała First Certificate (FCE), 4 osoby (5,9%) – Advanced Certificate (ACE) oraz 1 osoba – Proficiency Certificate (CPE).

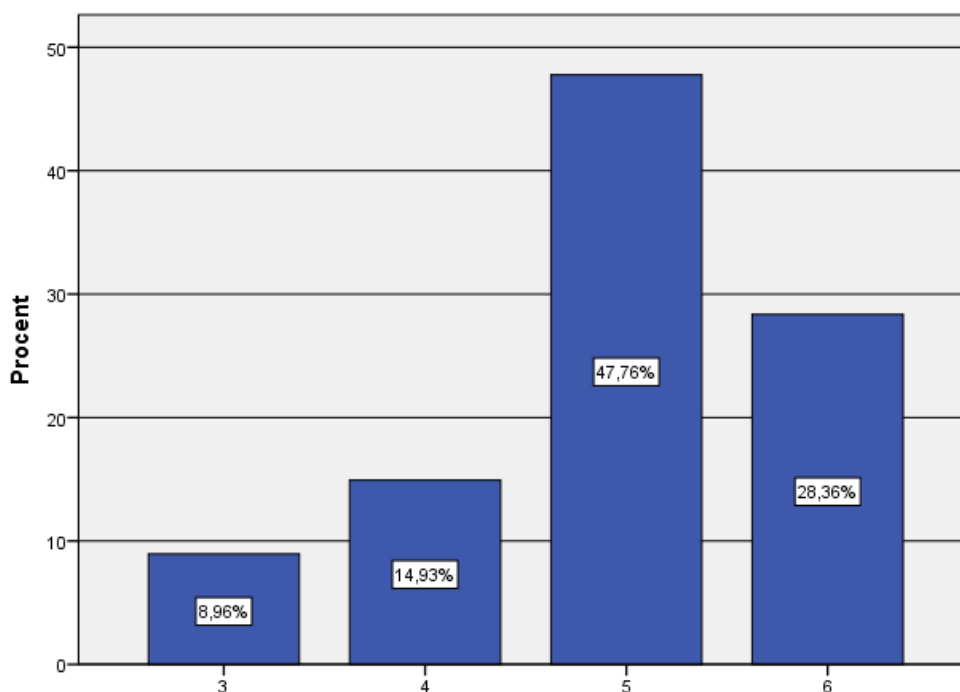
Ocenę zrozumiałości tekstu wśród ankietowanych opisuje tabela 2 (tab.2).

Tabela 2. Stopień zrozumiałości tekstu, terminów medycznych oraz poleceń zawartych w wersji polskiej i angielskiej kwestionariusza PRTEE (n=67).

	Celująco (6)	Bardzo dobrze (5)	Dobrze (4)	Dostatecznie (3)	Dopuszczająco (2)	Niedostatecznie (1)
Stopień zrozumiałości	liczba (%)					
tekstu kwestionariusza PRTEE w języku angielskim –	15 (22,4%)	16 (23,9%)	19 (28,4%)	10 (14,9%)	3 (4,5%)	4 (6%)
polskim –	54 (80,6%)	8 (11,9%)	2 (3,0%)	3(4,5%)	0 (0%)	0 (0%)
terminów medycznych tekstu kwestionariusza PRTEE w języku angielskim –	16 (23,9%)	12 (17,9%)	0 (0%)	16 (23,9%)	7 (10,5%)	0 (0%)
polskim –	58 (86,6%)	3 (4,5%)	0 (0%)	3 (4,5%)	0 (0%)	0 (0%)
poleceń zawartych w kwestionariuszu PRTEE w języku angielskim –	18 (26,9%)	17 (25,4%)	16 (23,9%)	8 (11,9%)	2 (7,5%)	3 (4,5%)
polskim –	54 (80,6%)	8 (11,9%)	2 (3,0%)	3 (4,5%)	0 (0%)	0 (0%)

Zgodność treści kwestionariusza w języku polskim i angielskim ankietowani ocenili w skali od 0 do 6, gdzie 0 oznaczało brak zgodności, a 6 oznaczało iż test w języku polskim był identyczny w porównaniu do języka angielskiego. Zgodność celująco (6) oceniło 19 osób (28,4%), bardzo dobrze – 32 osoby (47,8%), dobrze – 10 osób (14,93%), dostatecznie – 6 osób (8,96%) – **wykr. 1.**

Wykres 1. Ocena zgodności tekstu kwestionariusza PRTEE w języku polskim i angielskim (n=67). Wartość 0 oznacza brak zgodności, a 6 oznacza iż tekst w języku polskim był identyczny z tekstem w języku angielskim.

Zdaniem 62 ankietowanych (92,5%) polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE nie zawiera błędów ($p=0,000$, $\chi^2=48,493$). Nieścisłości w tłumaczeniu instrukcji dotyczącej punktacji **stwierdziło** 3 respondentów (4,4%), natomiast błędy w tłumaczeniu 2 osoby (2,9%) – **tab. 3.** Kolejnych 2 badanych (2,9%) dostrzegło brak informacji o przekręcaniu okrągłej klamki w drzwiach. Brak tej informacji nie był uznawany za błąd tłumaczenia z uwagi na przystosowanie czynności do warunków budownictwa mieszkaniowego w Polsce (adaptacja kulturowa).

Tabela 3. Czy polskie tłumaczenie i adaptacja kulturowa kwestionariusza PRTEE zawiera nieścisłości lub błędy (n=67)?

	Liczba	Procent
Nie	62	92,5
Tak	5	7,5
Ogółem	67	100,0

W podjętych badaniach oceniono również związek pomiędzy oceną zgodności tłumaczenia kwestionariusza PRTEE, a deklarowaną przez badanych znajomością języka angielskiego (**tab. 4**). Stwierdzono istotny statystycznie dodatni związek między zmiennymi – wraz ze wzrostem poziomu znajomości języka angielskiego rosła ocena zgodności tłumaczenia kwestionariusza ($\rho=0,267$; $p=0,029$).

Tabela 4. Ocena zgodności tłumaczenia PRTEE w porównaniu do tekstu angielskiego w zależności od stopnia znajomości języka angielskiego (tabela krzyżowa). Wartość 0 oznacza brak zgodności tłumaczenia, a 6 – iż wersja polska jest identyczna z tekstem w języku angielskim.

Stopień znajomości języka angielskiego	Ocena zgodności				Ogółem
	3	4	5	6	
	liczba i % z wiersza				
A1	2 (66,7%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (33,3%)	3 (100%)
A2	1 (50%)	0 (0%)	1 (50%)	0 (0%)	2 (100%)
B1	2 (5%)	9 (22,5%)	19 (47,5%)	10 (25,0%)	40 (100%)
B2	1 (7,1%)	1 (7,1%)	7 (50%)	5 (35,7%)	14 (100%)
C1	0 (0%)	0 (0%)	4 (57,1%)	3 (42,9%)	7 (100%)
C2	0 (0%)	0 (0%)	1 (100%)	0 (0%)	1 (100%)
Ogółem	6 (9%)	10 (14,9%)	32 (47,8%)	19 (28,4%)	67 (100%)

Respondenci zostali zapytani o wykonywanie czynności wymienionych w Kwestionariuszu PRTEE w ciągu ostatniego tygodnia. 54 osoby (80,6%) zadeklarowało, że wykonywało wszystkie czynności wymienione w kwestionariuszu PRTEE w ostatnim tygodniu (**tab. 5**). Natomiast 12 osób (17,9%) nie wykonywało przynajmniej jednej z tych czynności.

Tabela 5. Które czynności zawarte w wersji polskiej kwestionariusza PRTEE były przez Pana/Panią wykonywane w ostatnim tygodniu.

Czynność	Liczba	Procent
wszystkie	54	80,6%
otwieranie słoika	5	7,5%
wykręcanie ręcznika lub ścierki	6	9,0%
aktywność sportowa i rekreacyjna	1	1,5%
Ogółem	67	100,0%

Dyskusja

W warunkach polskich obiektywna ocena objawów łokcia tenisisty jest bardzo trudna, gdyż nie ma zwalidowanych polskojęzycznych narzędzi umożliwiających zbieranie informacji bezpośrednio od pacjenta (*patient-reported outcome*). Siłą rzeczy wykorzystywane są narzędzia, głównie angielskojęzyczne, w których pracownik medyczny pośrednio określa nasilenie dolegliwości i stopień zaburzeń funkcji (*doctor-reported outcome*). Problem jest także dość mały wybór narzędzi (skal), które bezpośrednio odnoszą się do funkcji łokcia. Przykładem jest kwestionariusz DASH (Disabilities of the Arm, Shoulder and Hand), w którym można ocenić choroby łokcia, natomiast nie jest on specyficzny dla łokcia tenisisty [9]. Innym kwestionariuszem stosowanym do oceny funkcji stawu łokciowego jest LES (*Liverpool Elbow Score*). Jest on stosowany najczęściej do oceny efektów zabiegów operacyjnych, a nie do oceny pacjentów z zespołem „łokcia tenisisty” leczonych zachowawczo [15,16].

W literaturze anglojęzycznej najczęściej stosowanym narzędziem oceniającym efekty leczenia zespołu „łokcia tenisisty” jest kwestionariusz PRTEE (*Patient-Rated Tennis Elbow Evaluation*). Twórcą tego kwestionariusza była prof. J.C. McDermid, która jako pierwsza opublikowała kwestionariusz PRFEQ (praca magisterska pod kierownictwem Jena Wuori). Kwestionariusz powstał na podstawie dwóch źródeł: Stratford et. al.[22] oraz *The Wrist Questionnaire* [23] (kwestionariusz stosowany w the *Hand and Upper Limb Centre, St. Joseph's Health Centre* w Londynie). Wiarygodność PRFEQ została potwierdzona w badaniach przez Overenda [21]. W 2005 roku kwestionariusz został uznany za najbardziej rzetelny, powtarzalny oraz czuły na dolegliwości nadkłykcia bocznej kości ramiennej. Zdaniem Newcomera i wsp. [21] PRFEQ powinien być standardowym narzędziem w badaniach dotyczących łokcia tenisisty. W 2005 do tekstu kwestionariusza wprowadzono niewielkie zmiany oraz zmieniono nazwę na PRTEE (*Patient-Rated Tennis Elbow Evaluation*). Od 2007 roku

ostateczna wersja angielska PRTEE została zwalidowana i uznana za rzetelnie oceniającą pacjentów z łokciem tenisisty [21].

W kwestionariuszu PRTEE pacjent samodzielnie ocenia dolegliwości bólowe i ograniczenia funkcji stawu łokciowego przy wykonywaniu czynności dnia codziennego w tygodniu poprzedzającym badanie. Wypełnienie kwestionariusza trwa zaledwie kilka minut, co czyni go szybkim narzędziem badawczym. Według badań Liang i wsp. istnieje zależność pomiędzy zmianami w okolicy przyczepu ścięgien mięśni prostowników nadgarstka, a objawami mierzonymi za pomocą kwestionariusza PRTEE [17]. Kwestionariusz PRTEE jest więc rzetelnym, tanim i dostępnym narzędziem do oceny zaburzeń funkcji stawu łokciowego oraz pozwala oceniać efekty zastosowanego leczenia z uwzględnieniem stylu życia i pracy zawodową pacjenta.

Kwestionariusz PRTEE został przetłumaczony na wiele języków, przy czym wszystkie oficjalne tłumaczenia zostały przeprowadzone zgodnie z wytycznymi *Guidelines for the Process of Cross-Cultural Adaptation of Self-Report Measures* [10,18,19,20,21, 22]. W badaniach własnych kwestionariusz PRTEE został przetłumaczony z języka angielskiego na język polski z zachowaniem tych samych standardów. Wersja polska, po adaptacji kulturowej, została poddana ocenie, która miała za zadanie potwierdzić jakość tłumaczenia. Na uwagę zasługuje fakt bardzo wysokiej (92,5%) zrozumiałości językowej polskiej wersji kwestionariusza PRTEE. Adaptacja kulturowa i polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE również nie zmieniają charakteru treści zawartych w angielskiej wersji kwestionariusza PRTEE. Większość ankietowanych (76,2%) oceniła celująco (6) i bardzo dobrze (5) zgodność polskiego kwestionariusza z wersją angielską, przy czym wraz ze wzrostem poziomu znajomości języka angielskiego rosła ocena zgodności tłumaczenia kwestionariusza ($\rho=0,267$; $p=0,029$).

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE nie zawiera błędów lingwistycznych. W zakresie merytorycznym jest ono zgodne z wersją angielską i odzwierciedla ideę oraz zadania kwestionariusza.

Ograniczeniem naukowym badań jest fakt, że zrozumiałość terminów zawartych w polskiej wersji kwestionariusza PRTEE była oceniana wyłącznie przez fachowych pracowników ochrony zdrowia. Autorzy widzą potrzebę przeprowadzania badań zrozumiałości przez osoby nie związane z ochroną zdrowia, w różnym wieku i o różnym wykształceniu. Informacje uzyskane z tego typu badań posłużą do publikacji oficjalnej wersji tłumaczenia i adaptacji kulturowej kwestionariusza PRTEE.

Wnioski:

1. Polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE jest wiarygodnym językowo narzędziem do oceny funkcjonowania pacjentów z zespołem „łokcia tenisisty”.
2. Adaptacja kulturowa i polskie tłumaczenie kwestionariusza PRTEE nie zmieniają charakteru treści zawartych w angielskiej wersji kwestionariusza PRTEE.
3. Istnieje konieczność wykorzystania dokonanego tłumaczenia kwestionariusza PRTEE w praktyce klinicznej przed wystąpieniem o uznanie jej za polską wersję oficjalną.

Podziękowania:

Podziękowanie Panu dr hab. Ryszardowi Zajączkowskiemu za konsultację językoznawcy.

Podziękowanie mgr Emilii Karczewskiej oraz mgr Robertowi Rojewskiemu za pomoc w przeprowadzeniu badań.

Bibliografia:

1. Kuncewicz E., Samborski W.: Aktualny stan wiedzy na temat patomechanizmu łokcia tenisisty. *Roczniki Pomorskiej Akademii Medycznej*. 2008;54:48–53.
2. Coombes B.K., Bisset L., Vicenzino B.: Management of lateral elbow tendinopathy: one size does not fit all. *J Orthop Sports Phys Ther*. 2015;45(11):938–949.
3. Shiri R., Viikari–Juntura E., Varonen H, et. al.: Prevalence and determinants of lateral and medial epicondylitis: a population study. *Am J Epidemiol*. 2006;164(11):1065–1074.
4. Skorupska E., Samborski W.: Najnowszy przegląd wiedzy dotyczący patomechanizmu łokcia tenisisty. *Chirurgia Narządów Ruchu i Ortopedia Polska*. 2011;76:69–76.
5. Murray D.J., Javed S, Jain N, et. al.: Platelet–Rich–Plasma injections in treating lateral epicondylitis: a review of the recent evidence. *J Hand Microsurg*. 2015;7(2):320–325.
6. González–Iglesias J., Joshua A., Gutierrez–Vega M., et. al.: Multimodal management of lateral epicondylalgia in rock climbers: a Prospective case series. *J Manipulative Physiol Ther*. 2011;34(9):635–642.
7. Loew L.M., Brosseau L., Tugwell P., et. al. Deep transverse friction massage for

- treating lateral elbow or lateral knee tendinitis. *Cochrane Database Syst Rev.* 2014; 8;11: CD003528.
8. Johnson G.W., Cadwalader K., Scheffel S., et. al.: Treatment of lateral epicondylitis. *Am Fam Physician.* 2007;76(6):843–848.
  9. Coombes B.K., Connelly L., Bisset L., et. al.: Economic evaluation favours physiotherapy but not corticosteroid injection as a first–line intervention for chronic lateral epicondylalgia: evidence from a randomised clinical trial. *Br J Sports Med.* 2015;2. pii: bjsports–2015–094729.
  10. van Ark M., Zwerver J., Diercks R.L., van den Akker–Scheek I.: Cross–cultural adaptation and reliability and validity of the Dutch Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation (PRTEE–D). *BMC Musculoskel Dis.* 2014;11(15):270.
  11. Rompe J.D., Overend T.J., MacDermid J.C.: Validation of the Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation Questionnaire. *J Hand Ther.* 2007;20(1):3–10.
  12. MacDermid J.: The Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation (PRTEE) – User Manual. School of Rehabilitation Science, McMaster University, Hamilton, Ontario, Canada. Dec 2007.
  13. Beaton D., Bombardier C., Guillemin F., et. al.: Guidelines for the Process of Cross–Cultural Adaptation of Self-Report Measures. *SPINE J.* 2000, 25(24): 3186–3191.
  14. http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/Framework_EN.pdf. 10.02.2016.
  15. Vishwanathan K., Alizadehkhayat O., Kemp G.J., et. al.: Responsiveness of the Liverpool Elbow Score in elbow arthroplasty. *J Shoulder Elbow Surg.* 2013;22(3):312–317.
  16. Ashmore A.M., Gozzard C., Blewitt N.: Use of the Liverpool Elbow Score as a postal questionnaire for the assessment of outcome after total elbow arthroplasty. *J Shoulder Elbow Surg.* 2007;16(3 Suppl):55–58.
  17. Qi Liang, Zhang, Yu–Dong, et. al.: Magnetic resonance imaging of patients with chronic lateral epicondylitis: is there a relationship between magnetic resonance imaging abnormalities of the common extensor tendon and the patient's clinical symptom? *Medicine (Baltimore).* 2016;95(5).e2681.
  18. Stasinopoulos D., Papadopoulos C., Antoniadou M., et. al.: Greek adaptation and validation of the Patient–Rated Tennis Elbow Evaluation (PRTEE). *J Hand Ther.* 2015 Jul–Sep;28(3):286–90.
  19. Cacchio A., Necozone S., MacDermid J.C., et. al.: Cross–cultural adaptation and measurement properties of the italian version of the Patient–Rated Tennis Elbow

- Evaluation (PRTEE) questionnaire. *Phys Ther.* 2012 Aug;92(8):1036–45.
20. Altan L., Ercan I., Konur S.: Reliability and validity of Turkish version of the patient rated tennis elbow evaluation. *Rheumatol Int.* 2010 Jun;30(8):1049–54.
  21. Nilsson P., Baigi A., Marklund B., et. al.: Cross-cultural adaptation and determination of the reliability and validity of PRTEE–S (Patientskattad Utvärdering av Tennisarmbåge), a questionnaire for patients with lateral epicondylalgia, in a Swedish population. *BMC Musculoskel Dis.* June 2008, 9:79.
  22. Stratford P., Norman G., McIntosh J.: Generalizability of grip strength measurements in patients with tennis elbow. *Phys. Ther.* 1989, 69(4):276-281.
  23. MacDermid JC: Development of a scale for patient rating of wrist pain and disability. *J Hand Ther* 1996, 9(2):178-183.